

ZİHİNSEL YETERSİZLİK

Gelişimsel yetersizliklerden biri olan **zihinsel yetersizlik durumu**, en genel tanımıyla bireyin zihinsel işlevleri ile günlük yaşamda kendisinden beklenen becerilerde güçlükler yaşaması ve akranları ile karşılaştırıldığında daha geride bir performans sergilemesidir. Zihinsel yetersizliği olan bireyler, yetersizlikten etkilenme derecelerine bağlı olarak farklı düzeylerde becerilere ve gereksinimlere sahip olabilmektedir. Dolayısıyla zihinsel yetersizliği olan bireylerin özellikleri birbirinden farklılıklar gösterebilmektedir. Zihinsel yetersizliğin derecesi, bireylerin aldığı destekler, bireylerin destek almaya başlama yaşları, sahip oldukları ek yetersizlikler (zihinsel yetersizliğe eşlik eden yetersizlikler, komorbite) ya da sağlık sorunları gibi çeşitli etmenler, bu bireylerin birbirlerinden farklı özellikler göstermelerine, bir diğer ifadeyle yapabildikleri ile gereksinim duydukları konuların farklılaşmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla, zihinsel yetersizliği olan bireyler arasında pek çok beceriyi bağımsız olarak kendi başına yerine getirmeyi öğrenebilen bireyler olabildiği gibi, yaşam boyu bir başka kişinin bakımına gereksinim duyan bireyler de olabilmektedir. Bu nedenle zihinsel yetersizliği olan bireyler arasında pek çok davranış ya da beceriyi öğrenebilecek düzeyde olan bireylerin mümkün olduğunca eğitim hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak ve bağımsız olarak hayatlarını devam ettirebilmeleri için gerekli olan becerileri öğretmek son derece önemlidir. Ancak diğer taraftan bakım gereksinimlerini karşılayamayacak özellikte olan bireylerin bakım gereksinimlerini kendi kendilerine karşılamaları için öğretimin planlanmasının yanında, bu bakım hizmetlerinin başka kişiler tarafından sunulması için de gerekli düzenlemelerin sağlanması hem bireylerin hem de diğer aile üyelerinin hayatlarını kolaylaştırabilmek ve yaşam kalitelerini arttırmak açısından gereklidir.

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLER

Zihinsel yetersizlik, gelişimsel bir bozukluk olup, Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde; *“zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan birey”* olarak tanımlanmaktadır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2012).

Bunun yanında, Amerikan Psikiyatri Birliği (APA, 2013) tarafından yayınlanan Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabında da zihinsel yetersizlik benzer şekilde ifade edilmektedir. Ülkemizde kısaca DSM-V olarak bilinen bu el kitabına göre, zihinsel yetersizlik; çocukluk çağı döneminde başlayan, zihinsel güçlüklerle birlikte bireylerin günlük yaşantı içerisinde kavramsal, sosyal ve pratik alanlarda sınırlılıklar yaşamasına neden olan gelişimsel bozukluk olarak tanımlanmaktadır. DSM-V'e göre zihinsel yetersizliğin tanı ölçütleri ise aşağıdaki şekildedir:

1. Zihinsel işlevlerde güçlükler yaşamak
2. Uyumsal davranışlarda gözlenen sınırlılıklar
3. Bu durumun gelişim dönem içerisinde ortaya çıkması (DSM-V, 2013).

KAYNAK : Gelişimsel Yetersizliklerin Bakım ve Rehabilitasyonu Ders Kitabı, Anadolu Üniversitesi, 2018: S.123